

Rudolf Brajčić

BILJEŠKA O SVEČENIČKOM TEČAJU U ZAGREBU

Od 26. do 29. siječnja o. g. održavao se u Zagrebu teološko-pastoralni tjedan svećenika. Tema mu je bila: Svećenik u kršćanskoj zajednici. Završio je plenarnom diskusijom i prihvaćanjem zaključaka (rezolucija).

Rezolucije se odnose na metode stvaranja kršćanske zajednice, na »kolegijalitet svećenika«, na tipove svećenikova služenja za današnje vrijeme, na društveno-ekonomska pitanja svećenikove službe, na probleme u vezi s dušobrižništvom iseljenika, na javno mnjenje u dušobrižništvu i apostolatu, na brigu za crkvenu umjetnost, na sudbinu prošlogodišnjih rezolucija.

Nas ovdje najprije zanima značenje tih rezolucija, u kojima se odražuje cjelokupan rad tečaja, a onda same rezolucije. Prema rezoluciji o sudbini prošlogodišnjih rezolucija značenje bi bilo ovo: »Obvezatna snaga rezolucije samo je direktivna i za svećenike i za biskupe, no to ne znači da se na njih ne treba obazirati ili da ih mogu olako uzeti bilo biskupi, bilo svećenici«, »za njih bi trebali da se angažiraju svi biskupski forumi, svećenički i vjernički«, »one bi trebale da uđu kao tema godine na pastoralne sastanke u biskupijama i dekanatima«; poziva se »da se održe pokrajinski tečajevi na kojima će se aktualizirati rezolucije na određenom prostoru, u čemu bi trebali da sudjeluju biskupi, svećenici i laici«, »problematika rezolucija bi se trebala tretirati na tribinama i na ostalim stupnjevima biskupijskih i župskih grupacija«, »prikladno bi bilo da se tretira i na svećeničkim rekolekcijama«, »rezolucije bi trebale da imaju odjeka u našem pokrajinskom tisku i u župskim biltenima«, »pastoralni biskupijski centri trebali bi da pomognu realizirati izglasane rezolucije« (AKSA, specijalno izdanje, Rezolucije XIV).

Rezolucije su, doduše, direktivne naravi, ali tako da bi ih trebalo provesti po svim kršćanskim zajednicama na teritoriju na kojem se u liturgiji upotrebljava hrvatski jezik, od svih foruma od biskupa do svećenika i laika, svim sredstvima, uključivši i tisak, u svim prigodama, uključivši i svećeničke rekolekcije, potpunim angažiranjem i zalaganjem. S druge strane, radi se o zamašitim odlukama, o stvaranju suvremenog oblika

kršćanske zajednice i o organiziranju njezina života, o pravnim obrisima u tim zajednicama, o kolegijalnom izvršavanju misije mjesne Crkve, o diferenciranju prezbiterskih službi, o stvaranju novih tipova svećenikova služenja, a po tom i novih tipova svećenika, o uređenju ekonomskog položaja, o mjerama i načinima kako da Crkva pomogne naše iseljenike, o stvaranju zrelog javnog mnjenja u Crkvi u svrhu sve autentičnijeg služenje naroda itd. dakle, o važnim i presudnim stvarima u sveopćem crkvenom životu. Očekivali bismo stoga da su na pripremanju tog tečaja, koji je uzeo sebi za zadatak tako široku reformu crkvenog života kod nas, sa svrhom da je provede na teritoriju cijele SFRJ, izuzev Slovenije, sudjelovali svi zainteresirani kadrovi kao što je to običaj kad se nešto poduzima na univerzalnom planu, u prvom redu crkveni forumi koji su prvi odgovorni za obnovu koncilskog života kod nas. Tu su po mome mišljenju već u pripravi tečaja za takav program u svrhu pripravljanja dokumentacije, teoretskih analiza, materijala prikupljena anketama itd. morali sudjelovati svi naši bogoslovni zavodi, pastoralni centri, razne studentske grupe, laici i svi forumi koji se sada pozivaju da provode rezolucije tečaja, a ne samo uzak krug ljudi. K tome, da bi se cijela stvar mogla izvesti psihološki efektno, teoretski meritorno i pastoralno razborito, trebalo je članove tečaja dulje vrijeme pripravljeti, dati im na uvid materijale i potaknuti ih na proučavanje. Međutim, priprava nije bila veća od navještaja tema, a k tome su ne teme, nego diskusije u radnim skupinama obavile glavni posao tečaja, nadilazeći okvire tema koje smo slušali. Kako su pak po mišljenju mnogih oni koji su spremljenim materijalom došli na tečaj u nekim točkama prelazili granicu, na skupu je vladala neka napetost, a pojačavala se pritiskom jedne skupine, što je s pravom dovelo do protestnog interventa Mgra Pajića i očitovalo se u nesnošljivosti kojom je saslušan intervent don Slavka Kadića na posljednjem plenarnom zasjedanju pri izglasavanju rezolucija.

Ni metodika izradivanja rezolucija nije bila bez tog pritiska. Prema izlaganju gosp. Starčevića ulazak točke o dopuštanju oženjenih ljudi za prezbitere u rezoluciju III radne skupine stavio se kao uvjet za izlaženje pred plenum s tom rezolucijom uopće. Na plenarnom glasovanju rezolucije su izglasane s većinom glasova, a broj prisutnih u dvorani iznosio je na početku oko 500, pri glasovanju za treću rezoluciju oko 1 sat poslije podne oko 300 i dalje se neprestano smanjivao. Budući da smo rezolucije dobili neposredno prije glasovanja, nije bilo vremena da ih oni koji su za njih glasovali, a nisu radili u onoj skupini koje je rezolucija bila na glasanju, dovoljno prouče.

Imajući sve to pred očima, mislim da rezolucije treba shvatiti kao inicijativu koncilske obnove Crkve jednog dijela svećenika kod nas izrađene u gore opisanim prilikama i kao takvu u duhu koncila staviti je episkopatu na raspolaganje. Treba također da postanu predmetom razmatranja i ispitivanja svećeničke savjesti pred Gospodinom, kao i predmetom pisanja i daljnjih istraživanja naših teologa. Pristupanje k njihovoj realizaciji na način kako to predviđa i želi rezolucija VIII radne skupine

mislim da nije opravdano. Inače nezdrava napetost koja je tada vladala u dvorani tečaja vladat će sutra na terenu.

Što se tiče sadržaja rezolucija u kojima je sakupljen plod tečaja, želio bih istaći da se u njima osjeća svježina koncilskog strujanja i iskren angažman za obnovu Crkve, ali, na žalost, tu i tamo protkan nekritičnim pristupima, katkad nejasnim nagibima i zelatorskim stavom, što ne služi onome što se tim rezolucijama želi postići. Možda u njima također prevladava tehničko-strukturalni element nad milosno-otkupiteljskim. Ne izbija iz njih duh nagovora nadbiskupa Kuharića.

Rezolucija o tipovima svećenikova služenja za današnje vrijeme, središnja rezolucija tečaja, za naše je prilike po mnogim svojim elementima preuranjena i njezin rok ostvarivanja ni u kojem slučaju ne može biti čas startanja ostalih rezolucija. Slažem se s izjavom jednoga od komisije da se u njoj radi o stvarima koje će biti aktuelne možda tek za 15 ili 20 godina. Trebalo je to dati do znanja u samoj rezoluciji. No svakako je trebalo izdvojiti iz zahtjeva VIII rezolucije da se za njezinu realizaciju zauzmu svi forumi jednako kao i za ostale rezolucije.

Pod teološkim vidom htjeli bismo upozoriti na neke nedostatnosti.

U rezoluciji o stvaranju kršćanske zajednice nije spomenuta *communio* s biskupom i hijerarhijom. Pojam kršćanske zajednice koji nam je dan u broju 1 te rezolucije lijepo se ostvaruje i kod rastavljene braće koja se okupljaju oko cuharistije, a ne žive u zajednici s papom i kod župa koje su prekinule s biskupom. Starokršćanska komunija ne može se zamisliti bez veze s biskupom (Hertling, *Communio*, Roma 1961, str. 16—22), stoga je tu vczu trebalo unijeti u predstavljeni nam pojam kršćanske zajednice.

U rezoluciji o »kolegijalitetu svećenika« na princip jedinstva toga kolegijaliteta, da li je to biskup ili princip većine ili koji drugi princip, nije se izričito ni formalno mislilo. Međutim, da bi neki kolegij mogao normalno funkcionirati, osnovno je znati po kojem se principu članovi skupljaju u moralno jednu volju, da li voljom jednoga (biskupa) ili voljom većine tako da je biskup jednak ostalim članovima kolegija. Mi znamo da biskupski kolegij djeluje *cum Petro ut fundamento suae unitatis* pa da Petar nije jednak ostalim članovima. »Kolegij svećenika« koji participira na kolegiju biskupa ne može se drugim principom rukovoditi do »*cum episcopo ut fundamento suae unitatis*«. Dakako da se u toj formuli neće lako snaći onaj tko ne razlikuje pomno bitne i integralne članove jednog moralnog tijela, analogno prema bitnim i integralnim dijelovima fizičkog tijela. Rezolucija, doduše, govori o tome da »prezbiteri na čelu s biskupom sudjeluju na specifičan način u zajedničkom poslanstvu Crkve«, ali zašto ne bismo ono »na čelu« definirali bolje i jasnije kako bi uloga prezbitera kao biskupovih »nužnih pomoćnika, suradnika i braće« bolje i jasnije bila definirana. Riječi suodlučivanja iz te rezolucije (broj 3) susrećemo i u I rezoluciji (br. 7), gdje se preporučuje da župska vijeća po mogućnosti participiraju na moći odlučivanja. Je li i to po principu kolegijalnosti? Iz nejasne prve rečenice II rezolucije moglo bi se i na to pomisliti. Međutim, tu se neće raditi o kolegijalnosti budući da župskim

vijećima nedostaje fundament kolegijalnosti, sv. red. A ako to odlučivanje županih vijeća nije na principu kolegijaliteta, kakvo može biti i tko ga može dati kad je vlast u Crkvi kolegijalna s primatom? Najviše se »bure« dizalo oko III rezolucije. Čini mi se da ju je više trebalo dizati oko I.

Iako su rezolucije stilom i formom ujednačene (iznimku čini III rezolucija), ipak nisu uvijek teološki dovoljno kontekstirane. Rezolucija III skupine govori o »specijaliziranim tipovima vršenja svećeničke službe« za koje mogu doći u obzir »za to specijalizirani muškarci ili žene« (br. 3). Ako »specijalizirani muškarci ili žene« vrše neke svećeničke službe, pripadaju li i oni u »svećenički kolegij«, o kojem je govor u II rezoluciji? Redom svakako ne pripadaju jer ga nemaju. Ali službom? Pitanje je na mjestu jer je kolegij nosilac ne samo vlasti nego i ostalih služba (munera!).

Ako se u rezoluciji o mogućnosti ređenja oženjenih ljudi htjelo istaći ono što je Sv. Otac pisao kardinalu Villotu i ništa više, onda je trebalo u konkretnoj situaciji, kakva je bila na tečaju, ne samo donijeti Papine riječi nego i naglasiti da se te riječi uzimaju s nakanom s kojom ih je Papa izrekao i izjaviti da se odluka o toj stvari sinovski odano prepušta njemu. Iz diskusije se samo dobio dojam da su se Papine riječi htjele upotrijebiti i za stvari na koje on nije mislio.

Rezoluciji o problemu u vezi s dušobrižništvom iseljenika valja svakako dati prioritet s obzirom na to da među iseljenicima nije organizirana pastorizacija na onom stupnju na kojem se nalazi kod kuće pa ne bi bilo realno ovu poboljšavati zanemarujući da se ona uzdigne iz stupnja nedovoljnosti.

Za treću sam rezoluciju kazao da se izdvaja od ostalih. Ona je sva izrasla iz vizije intervjuja kardinala Suenensa, iz uzroka krize svećeništva kako ih donosi N. Greinacher (*Idoc*, br. 15) i članka uredništva revije *Wort und Wahrheit* (studeni-prosinac 1968), o čemu se sve može čitati u šapirografiranim papirima (br. 1. i 4) koji su bili dijeljeni na tečaju, a izdao ih je i za njih odgovara Mate Matak, Povljana na otoku Pagu. Mislim da će se i spomenuti autori iznenaditi toj rezoluciji zbog dva razloga:

1. ono što oni predviđaju za budućnost, rezolucija traži da se što prije provede;

2. premda Zapad očekuje od nas da dadnemo svoje specifične oblike, jer živimo u specifičnim socijalnim strukturama i društvenim urednjima, sada će od nas dobiti svoju vlastitu robu.

Zbog toga se može reći da je treća rezolucija užurbana primjena diskutabilnih tekstova. Da opravdam ovaj izraz »diskutabilnih tekstova«, spominjem da na čitaoca djeluju s mnogo više ozbiljnosti i zrele refleksije franjevački odgojitelji koji uzrok krize svećeničkih zvanja gledaju »u velikom opadanju nataliteta, indiferentizmu, sveopćoj materijalizaciji i laicizaciji pa i u raseljavanju našega naroda vezanom uz ekonomsku problematiku«, nego N. Greinacher koji za tu krizu ima samo jedno rješenje: dokidanje celibata.